

**„BABEȘ-BOLYAI” UNIVERSITY
CLUJ-NAPOCA
FACULTY OF HISTORY AND FILOSOFY
DOCTORAL SCHOOL ”HISTORY. CIVILISATION. CULTURE”**

PHD THESIS

Scientific coordinators:

† Prof. Univ. Dr. Avram Andea

Conf. Univ. Habil. Dr. Șerban Turcuș

PhD Candidate:

Petru-Cosmin Covrig

Cluj-Napoca

2020

**BABEŞ-BOLYAI" UNIVERSITY
CLUJ-NAPOCA
FACULTY OF HISTORY AND FILOSOFY
DOCTORAL SCHOOL "HISTORY. CIVILISATION. CULTURE"**

**Papacy and the romanian teritory during angevin dinasty (1301-
1382)**

Scientific coordinators:

† Prof. Univ. Dr. Avram Andea

Conf. Univ. Habil. Dr. Şerban Turcuş

PhD Candidate:

Petru-Cosmin Covrig

Cluj-Napoca

2020

List of content

Introduction.....	1
Chapter I. Church of Rome – tradition and changes.....	13
1. Church of Rome after the greorian reform – hierocratic trends and centralization efforts	15
2. Petrine office during the Avignon period.....	28
3. Holy See and his relation with <i>Imperium Romanum</i>	36
4. The conflict between Imperium and the Holy See - Ludwig of Wittelsbach episode	51
5. Intellectual disputes– the spiritual minorite movement, <i>Defensor Pacis</i> and Cola di Rienzo episode.....	64
Conclusions.....	72
Chapter II. Papacy & tradition: the relation between Holy See and Kingdom of Hungary.....	74
1. The claim of the Anjou family on the Hungarian crown. Carol Robert ascension.....	74
2. Ladislau Kán reign and his relations with Church.....	87
3. Politics and religion in the east of the Kingdom of Hungary, during the Angevin dynasty.....	90
4. Considerations regarding the ecclesiastical organization of the romanians from Transylvania.....	95
5. The reporting to Jews, pagans and heresy in Angevin Hungary.....	104
5.1. The jews	107
5.2. The pagans.....	109
5.3 The heretics.....	112
6. The relations of the Holy See with the schismatics from the romanian territories of Kingdom of Hungary.....	126
6.1 Taxation and faith.....	129
6.2 Politics and faith.....	140
Conclusions.....	151
Chapter III. Wallachia, missionary land.....	153
1. The catholicism and the territory of Wallachia before 1300.....	153
2. The reporting of the Holy See to romanian from south of Carpathians, from the help offered to Carol Robert, to the trust in Basarab.....	159
3. <i>Nobili viro Bazaras Woyvode Transalpino</i> – between ”faithful son” of the Church of Rome and ”unfaithful schismatic”	163

4. From the battle of Posada to the founding of the diocese of Ungrovlahia.....	182
Conclusions.....	196

Chapter IV. The Church of Rome and its relations with Moldavia.....199

1. Involvement of the Holy See on the territory of Moldova until the beginning of the 14th century.....	199
2 The religious situation in the area east of the Carpathians, from the beginning of the 14th century until the founding of the voivodeship of Moldavia.....	202
2.1. Missionary of the Order of Friars Minor in the vicariate of Tartaria.....	206
2.2. Actions from the Kingdom of Hungary. Bishopric of Milcovia.....	211
2.3. Missionary actions from the Kingdom of Poland.....	230
3. The founding of Moldavia. New considerations.....	234
4. Lațcu voivode and the founding of the catholic bishopric of Siret.....	212
4.1. The reign of Lațcu voivode.....	243
4.2. The founding of the catholic bishopric of Siret. The sources.....	246
4.3. The role of the Order of Minor Friars in founding of the bishopric of Siret.....	249
4.4. Hierarchical situation of the bishopric of Siret – part of Patrimonium Sancti Petri?.....	251
4.5. Historiography and ideas vehiculated above the founding of bishopric of Siret.....	254
5. Clarifications and new interpretations regarding the action of Lațcu.....	262
6. The role of bishopric of Siret within the diplomatic framework of Moldavia.....	274
7. The bishopric of Milcovia after the political assertion of the voivodeship of Moldavia.....	277
8. Removal of the voivodeship of Moldova from the Holy See.....	288
Conclusions.....	292
Final conclusions.....	295
Bibliography	302

Key words:

The Holy See, Kingdom of Hungary, Angevin dynasty, Church, catholic missionary, crusade, 14th century, confessional allegiance.

Summary:

The subject of this thesis represent an attempt to recover and reconstruct the history of the Church of Rome and the links that created and maintained with the various forms of political organization in the romanian geographical territory, cumulated with the efforts to attract and integrate the populations in the area to the unity of Christianitas, under the spiritual authority of The Holy See. I chose this subject of study because even if the subject of the relations between the Western Church and the space inhabited by the romanian population during the 14th century has been incidentally approached in historiography, those approaches seems usually being incomplete, touching only tangential the aspects of the persuasive instruments used by the Church of Rome at the local level, at the same time being impregnated mainly by generalizing ideas, still tributary of an outdated historiography, with nationalist overtones, which it couldn't saw in this relations but a tool in the hands of the kings of Hungary, tool sed by his representatives to gain their political objectives in romanian territories; other studies are concentrated just over some local episodes or territories, which lead to a lack of a general complex overview. These types of aproaching of this subject seem insufficient and outdated, considering the fact that the Holy See it still manifested his universal supremacy during the 14th century, being an important spiritually and politically center of the time, that could confer legitimacy to the lay, also claiming his rights above al christians, and having aspirations to convert towards the pagan, heretic and scismatic populations.

We thought that was necessary a research about the approachings used by the Holy See regarding the relations maintained with the romanian population, and how kingdom of Hungary interferred in this process, being an important process of actuality, giving account to the fact that the subject still rises controversies today, the arguments of old romantic historiography with nationalist accents of 19th-20th centuries is still being used in the propagation of nationalist-populist currents within the mass-consuming of historical information.

We want to mention that this work doesn't focus on presenting a kind of history that depicts internal aspects of functioning of the local Catholic Church through its various institutions (episcopal, parish, monastic orders and settlements, etc.), or the relationship between these Church structures and the laymen, taking into account that those aspect had a fairly well-built presentation from the literature, for the romanian space being quite well represented in the last quarter of a century.

The decision to correlate the studied period with the reign of the Hungarian kings from the neapolitan branch of the Anjou dynasty was taken naturally, considering the fact that they, by the simple fact that they ruled over the nearest kingdom that recognized the spiritual authority of the pope (it even overlapped with the intracaptic territories that we study in this paper), they represented the secular arm of the Church of Rome in the area. An additional reason for linking the chronological period studied in this work by the reign of these two kings of Hungary would be the fact that from the point of view of territorial claims and suzerainty, the Kingdom of Hungary assumes its legitimacy over the Transcarpathian territories ("*terra Transalpina*" and "*terram nostram Molduanam*") by adopting the title of rex Cumania, being the most involved factor among the political powers that recognized the authority of the sovereign pontiff in the North Danube area (the other Catholic kingdom in the region was getting involved in the region chronologically later, or only to a lesser extent; the Kingdom of Poland appears to be politically involved in the area only during the reign of Peter I Musat, with his vow of vassality in 1387, after which the Poland issued claims of vassality over the voivodeship of Moldavia. At the same time, the Italian republics that had commercial interests on the shores of the Black Sea through the colonies and harbors that they had in the area, they do not seem to express some particular interest in the territory inhabited by Romanians, being more focused on trade routes to the east).

The goal of this paper is to expose and highlight new considerations regarding the political and religious processes and events that happened in the northern Danube area inhabited by Romanians for over eight decades, by referring to contemporary documents of those times, and their interpretation in terms of actions promoted by The Holy See for the propagation of Latin rite Christianity; although the research may seem relatively simplistic at a first glance (reading the documents through a key adapted to the worldview of the Holy See - thus moving methodologically in the history-interpretation, followed by history-reconstruction), however, a

consistent effort is needed in order to be able to draw clear conclusions, considering the scarcities of the remaining documentary information from those times.

By highlighting these considerations, we tried to draw attention upon the policy that the Holy See carried out towards the populations in these area, populations that were not subject to it from an ecclesiastical point of view, based on the means it used to attract them under the guidance of the Church of Rome and the results obtained. This policy supported by the pontifical sovereigns of Rome, (and later from Avignon), was based both on the missionary activities of the mendicant orders (which theoretically were responsible only to the pontifical sovereign) and on the collaboration with the "secular arm" (principles and kings Christians already integrated in Christianitas, for the area and period studied being represented exclusively by the kings of Hungary), collaboration that could materialize in several forms: material assistance to missionaries, material and spiritual benefits to new disciples, or the more violent path of the crusade. In addition to these ways, an important factor will be the direct diplomatic activity of the Pontifical Curia with the main political figures from the territories considered - the voivodes of the two newly established Romanian political formations.

It should must also be noted that the pontifical policy towards this geographical area has not always sought not only the conversion of the non-Catholic population, but also "internal" affairs within Christianitas, such as involvement in the supporting a candidate for the throne after the extinction of the Arpadian dynasty, Carol Robert, an offspring from the Neapolitan branch of the Angevins, or internal affairs of administrative organization of the Church in the territory - the appointment of bishops or clerics in various ecclesiastical structures. These appointments (which will simply "explode" compared to the previous period) had as their purpose a rather pragmatic goal: controlling the Church's income by granting prebendary benefits to characters approved / proposed by the political or ecclesiastical elite, all part of the bigger procedure of administrative and fiscal centralization of the various fields of the bishoprics of the Catholic Church, a procedure put into practice and developed by the Papal Curia after moving to Avignon. However, we will not insist on these topics, considering the fact that (as we mentioned before), there is already a fairly consistent and mature literature on these issues, making only a few small exceptions where the situation requires it.

Although even at the beginning of the 14th century, the papacy suffered a severe blow by royal involvement of the capetian king of France in its internal affairs (involvement that led to a relative "subordination" of the Holy See to the kingdom of France, further leading to the relocation of the papal residence for almost seven decades, from Rome to Avignon), ending thus the realization of the hierocratic ideal, an ideal that was intensely promoted by the previous pontifical sovereigns during the 12th and 13th centuries. This foreign involvement, however, didn't change the interest manifested by the sovereigns of Holy See to fulfill the universal mission of the Church on earth: the preaching of the word of God to all people and individuals, preparing mankind for the second coming of Christ. Although, they were severely influenced in some matters by the political interests of the kings of France (a negative influence that has led to a decrease in the trust placed by princes and kings within Christianitas towards the *vicarius Christi*), the sovereigns of the Holy See and his Curia has continued to have a coherent, and at the same time, independent attitude towards some issues that didn't intersect with the interests of the France kingdom. Thus, the Carpatho-Danubian-Pontic area continued to be a space in which the Holy See continued to engage without major internal obstacles, in order to impose its spiritual authority.

The structure of this study consists in a brief introduction, followed by four distinct chapters, each of which being concluded by a short summary, the information being coagulated at the final by the resulting conclusions.

The first chapter represent a synthesis about the internal transformations that took place within the Holy See during the 11th-14th centuries, as well as how those transformations determined the relations that this politico-spiritual entity had with the constituent kingdoms and principalities of Christianitas, as well as with the other major political entity with claims of universality, *Imperium*. We considered it appropriated to introduce in the paper this introductory chapter dedicated to the internal transformations of the Holy See, and how these changes impacted the relations between it and the constituent Christian princes / kingdoms of the Christianitas ensemble, as well as relations with the other Western institution with claims of universality, the Empire, during the second half of the thirteenth century and the beginning of the fourteenth century, taking into account that the evolution of these relations will change the very status of these institutions, these conflicts reaching to spread until the Romanian territory, as we will show during of this work.

The second chapter of the study presents the reports between the Holy See to the kingdom of Hungary (through the decisive intervention in support of a representative of the royal house of Anjou on the throne, after the extinction of the Arpadian dynasty) and to the populations and individuals living in the eastern part of this kingdom (the areas in which we have a Romanian population attested), more precisely those who did not recognize the spiritual authority of the Holy See. Of course, the Holy See's confessional policies toward these individuals were closely linked to the Hungarian king's attitude toward these subjects.

In the areas of the kingdom of Hungary inhabited by Romanians, although there is a possibility that non-Christian persons / populations cohabited, this fact is not proven by any solid documentary evidence at present, nor does the archaeological information available so far confirm this fact for the chronological period studied in this work.

Although in the kingdom of Hungary we have mentioned a heretical movement, that of the Bosnian Patarians (from the end of the twelfth century to the middle of the fifteenth century), for the eastern part of the kingdom of Hungary, where the Romanian population was concentrated, we have no proof that there was a similar spiritual movement; documents mentioning heretics in conjunction with the territory of Transylvania refer to a movement of a branch of a mendicant order, which put its arguments in the service of emperor Louis of Wittelsbach, who were penetrating the kingdom of Hungary to spread its message of promoting apostolic poverty and criticizing papal practices that did not fit into their ideals of poverty.

From the information that we have in the present, we can intuit that in the relations with the schismatics within the kingdom of Hungary, the actions of the Holy See were doubled by a consistent effort of royalty by force, but only in certain eventful contexts, and in certain territories, where the royalty felt threatened his authority (the area of Caraș and Cuvin counties, amid armed conflicts with the kingdom of Serbia), otherwise he promoted a peaceful effort (request for exceptions for new converts, or the care that in the missionary process to be involved competent clerics). This can be explained by the fact that being a kingdom with a significant percentage of the population of Eastern Orthodox rite, the king could not afford to lose the support of that part of the population by taking harsh, unpopular measures - this is also reflected in the fact that although in the correspondence with the Holy See the term "schismatics" was used for those inhabitants of the kingdom, in the internal documents of the kingdom, elaborated by the different chancelleries (royal, voivodship), the term is used only in exceptional situations.

The next two chapters presents both the political and the spiritual actions conducted by the pontifical sovereigns against the romanian extracarpatic voivodeships, and the existence of diplomatic and missionary activities that often contradicted the political interests of the Hungarian royalty; although the two extracarpatic voivodeships flirted with the idea of recognition of the spiritual primacy of the Holy See in relation to other christian spiritual centers, in the end, they anchored themselves in the Eastern confessional tradition, the rulers of the two political entities extracting their authority by the consecrating received from the Patriarchate of Constantinople.

Following the accumulation of information about this territory located at the edge of Christianitas, the Holy See established direct relations with the main decision-makers of the political formations created after the departure of the Cumanians and the retreat of the Tartars to the north of the Black Sea, through the mendicant orders; this direct line of communication, however, could not go unnoticed by the kings of Hungary who saw their territorial interests endangered by this direct connection; the population of these territories was seen as a potential reservoir of future believers subject to the Church of Rome, although in the imagination of that time, by being schismatics, they were considered dangerous foes who represented a potential danger by their actions considered anti-christian.

As for the Angevin kings of Hungary, although they acted as the main secular supporters of the implementation of pontifical policies in this part of Europe, benefiting themselves countless times from the help of the Church of Rome when needed, they generally pursued a different policy focused on the interests of the kingdom they ruled, being actively involved in helping the Holy See in the area only when its interests coincided with those of the kingdom.

We can even intuit a tense relationship between kings Carol Robert and Louis of Anjou, on the one hand, and the pontifical sovereigns of Avignon during the 4th and 5th decades of the fourteenth century on the other hand, a strain that could be explained primarily by the development during this period of the best organized tithing in the kingdom of Hungary until to that date (king Carol Robert was trying hard to find a way to receive a share of the sums collected), as well as the attitude of the Holy See to act with caution and to temper the king's crusade against some neighboring territories, where he hoped for possible success in bringing "schismatics" to unity under his authority.

A special relationship seems to have been created between the Holy See and the elite of Wallachia represented by Alexandru Basarab, the sovereign pontiff Clement VI finely reproaching King Louis de Anjou for confiscating correspondence that could have led to the conversion of some romanians, and at the same time refusing to implement his request to extend the dioceses of his kingdom to neighboring schismatic populations - or, such a gesture does not seem at all of a sovereign pontiff who wanted to bring under his pastorate the schismatic peoples (taking into account the fact that all the expenses would have been supported by the king of Hungary), so we could suspect that he had other plans in mind. However, his death and the ascension on the pontifical throne of a sovereign pontiff who made the restoration of papal domains in Italy the main goal of his pontificate (thus needing the armed help of Louis de Anjou), led to an abandonment of relations of the Holy See in the area, giving the king a free hand to play a leading role in the process of converting neighboring populations, thus being transformed into a pretext for territorial expansion on the southern neighbors. We consider that this fact pushed the voivode of Wallachia to give up the continuation of negotiations with the Holy See, and redirected him on the search for the necessary spiritual support in the other great spiritual center of Europe, in Constantinople (a gesture that we believe was not frowned upon by royalty Hungarian, we even consider that on the contrary, the king saw in this action the removal of some obstacles that the pontifical sovereigns could have put in the way of the Balkan aspirations of the kingdom of Saint Stephen).

The missionary actions practiced by the Holy See through the use of mendicant orders had some short-term results, leading to some conversions, some even at a high level (as the documented conversion of the moldavian voivode Lațcu) but the change in political situation almost completely ruined these advances.

For the results of the religious policy carried by the Holy See in the extra-carpathian space, the contribution of the Angevin royalty was decisive, contributing not only through the brute armed force (which was preponderant), but also by providing help and protection to franciscan missionaries near the kingdom, and by giving material support. In the case of the diocese of Milcovia, there it is documented a personal involvement of King Louis and his mother to restore this old ghost-diocese, which existed only with the name at that time. However, after the recommendation to the pontifical sovereign of Thomas de Nymti, there is no evidence that the king of Hungary was involved in the appointment of other bishops, suggesting the

impossibility of decisively imposing his authority in the area. Regarding the establishment of the diocese of Siret, we can consider that the Angevin royalty was one of the capital factors (although only indirectly) that pushed Lațcu to turn to the Holy See, to ask for help, Ludovic wanting the extra-carpathian territories to depend of ecclesiastical structures from Hungary.

The failure to consolidate the diocese of Milcovia can be linked to the fate of the Angevin royalty influence in the extracarpathic territories; as long as Ludovic controlled (directly or indirectly, it doesn't matter) the area at the east of the Carpathian curve, the diocese had optimistic prospects. As Ludovic lost control of the local elites and the voivodeships of Wallachia and Moldavia, the prospect of the future of the diocese became gloomier, and the next bishops of Milcovia were forced to reclaim their territories, which came under the control of other diocesan units of the hungarian Church, just to be able to survive.

Of all the events and aspects investigated in this work, the founding of the diocese of Siret stands out, as a real success achieved by the involvement of the Holy See, but which had a destiny similar to other dioceses belonging to the spiritual authority of the sovereign pontiff in the extracarpathian space, to shepherd only the Latin rite believers in the country, the romanian voivodes preferring a bishop of Eastern law consecrated by the patriarchate of Constantinople. In any case, the Holy See was very close to succeeding in creating an ecclesiastical submissive province, in Moldova, and only a turn of history, through the death at a young age of the voivode Lațcu, made this tendency not be realized.

Bibliography

Historical sources

1. Abraham, Władysław, *Powstanie organizacji kościoła łacińskiego na Rusi*, tom I, Lwow, 1904.
2. *Acta et Diplomata Graeca Medii Aevi, Sacra et Profana*, vol. I, Acta Patriarchatus Constantinopolitani (MCCCXV-MCCCCII), ed. Francisc Miklosisch, Joseph Muller, Viena, Carolus Gerold, 1860.
3. Alighieri, Dante, *Divina Comedie*, Iași, Editura Polirom, 2000.
4. *Annales Ecclesiastici*, Cesare Baronius (ed.), tomus XXIV (1313-1333), XXVI (1356-1396), Bari-Paris-Freiburg, Typis Consociationis Sancti Paul, 1880.
5. *Annales minorum seu Trium Ordinum a S. Francisco institutorum*, Luca Wadding (ed.), tom IV (1637), tom VII (1643), VIII (1654), Roma, Typis Rochi Bernabo.
6. *Bullarium Franciscanum sive Romanorum Pontificum. Constitutiones, Epistolae, Diplomata, Tribus Ordinibus Minorum, Clarissarum, et Poenitentium: A seraphico Patriarcho Sancto Francisco Institutis Concessa ab Illorum Exordio ad Nostra Usque Tempora concessa*, tom I, Ioannis Hiacint Sbaralea (ed.), Roma, Typis Sacrae Congregationis de Propaganda Fide, 1759; tom III, Ioannis Hiacint Sbaralea (ed.), Roma, Typis Sacrae Congregationis de Propaganda Fide, 1765; tom V, Konrad Eubel (ed.), Roma, Typis Vaticanis, 1898.
7. *Byzantinische Zeitschrift*, Karl Krumbacher (coord), Leipzig, vol. I, Druck und Verlag von B.G. Teubner 1892.
8. *Codex Diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, Gyorgy Fejér (ed.), tom III/ vol. 1, 2, tom VI/ vol. 2; tom VII/ vol. 2, tom VIII/ vol. 1, 3, 4, 7, tom IX/ vol. 2, 3, 4, 5, 6, Buda, 1829-1838.

9. *Codex Diplomaticus Maioris Poloniae*, Ignacy Zakrzewski (ed.), tom. 3, Poznan, Typis J. I. Kraszewski, 1879.
10. *Cronicile slavo-române din secolele XV-XVI, publicate de Ioan Bogdan*, Petre P. Panaitescu (ed.), București, Editura Academiei Republicii Populare Române 1959.
11. *Cronicon Budense*, Joseph Podhradczky (ed.), Buda, Typis Ioannis Gyurián & Martini Bagó, 1838.
12. *De la cetatea lui Dumnezeu la edictul din Nantes: izvoare de istorie medievală*, Alexandru Florin Platon, Laurențiu Rădvan (editori), Iași, Editura Polirom, 2005.
13. *Diplome maramureșene din secolele XIV și XV*, Ioan Mihalyi de Apșa, (ed.), ediția a IV-a, Cluj-Napoca, Fundația Dragoș Vodă, 2009.
14. *Documenta Romaniae Historica. Seria A, Moldova*, vol. I (1384-1448), ed. Constantin Cihodaru, I. Caproșu, Liviu Șimanschi, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România 1975.
15. *Documenta Romaniae Historica. Seria B, Țara Românească*, vol. I (1247-1500), ed. P.P. Panaitescu, Damaschin Mioc, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1966.
16. *Documenta Romaniae Historica. Seria C, Transilvania*, vol. X (1351-1355), ed. Ștefan Pascu, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România 1977; vol. XI (1356-1360), ed. Ștefan Pascu, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România 1981; vol. XII (1361-1365), ed. Ștefan Pascu, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România 1985; vol. XIII (1366-1370), ed. Ioan Dani, Konrad Gundisch, Viorica Pervain, Aurel Răduțiu, Adrian Rusu, Susana Andea, București, Editura Academiei Române, 1992; vol. XIV (1371-1375), ed. Viorel Răduțiu, Viorica Pervain, Susana Andea, Lidia Gross, București, Editura Academiei Române, 2002; vol. XV (1375-1380), ed. Susana Andea, Lidia Gross, Viorica Pervain, Adinel Dincă, București, Editura Academiei Române, 2006; vol. XVI, (1381-1385), ed. Susana Andea, Lidia Gross, Viorica Pervain, Adinel Dincă, București, Editura Academiei Române, 2014.
17. *Documenta Romaniae Historica. Seria D, Relații între Țările Române*, vol. I (1222-1456), ed. Mihai Berza, Constantin Cihodaru, Damaschin Mioc, Francisc

Pall, Ștefan Pascu, Ștefan Ștefănescu, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România 1977.

18. *Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, vol. I-II, Mihai Costăchescu (ed.), Iași, Viața Românească, 1931-1932.
19. *Documente privind Istoria României. Seria C, Transilvania, veacul XIV*, vol. I (1301-1320), ed. Ion Ionașcu, L. Lăzărescu-Ionescu, Barbu Cîmpina, Eugen Stănescu, David Prodan, Mihail Roller, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1953; vol. II (1321-1330), ed. Ion Ionașcu, L. Lăzărescu-Ionescu, Barbu Cîmpina, Eugen Stănescu, David Prodan, Mihail Roller, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1953; vol. III (1331-1340), ed. Ion Ionașcu, L. Lăzărescu-Ionescu, Barbu Cîmpina, Eugen Stănescu, David Prodan, Mihail Roller, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1954; vol. IV (1341-1350), ed. Ion Ionașcu, L. Lăzărescu-Ionescu, Barbu Cîmpina, Eugen Stănescu, David Prodan, Mihail Roller, București, 1955.
20. *Documente privind istoria României. Seria C, Transilvania, veacul XI, XII și XIII*, (1075-1250), ed. Ion Ionașcu, L. Lăzărescu-Ionescu, Barbu Cîmpina, Eugen Stănescu, David Prodan, Mihail Roller, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1951; vol. II (1251-1300), ed. Ion Ionașcu, L. Lăzărescu-Ionescu, Barbu Cîmpina, Eugen Stănescu, David Prodan, Mihail Roller, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1952.
21. *Documente privitoare la istoria românilor culese de Eudoxiu Hurmuzaki*, tom I, vol. 1 (1199-1345), ed. Nic. Densușianu, București, 1887; tom I, vol. 2 (1346-1450), ed. Nic. Densușianu, București, 1890; tom II, vol. 1 (1451-1575), ed. Ioan Slavici, București, 1891; tom II, vol. 2 (1451-1510), ed. Nic. Densușianu, E. Kaluzniacki, București, 1891.
22. *Dominium și Ecclesia în Occidentul medieval: crestomație de istorie medievală*, Marian Coman (editor), București, Editura Polirom, 2006.
23. Filitti, Ioan C., "Din arhivele Vaticanului", în *Revista Catolică*, an II, 1913.
24. *Fontes Historiae Daco-Romanae*, vol. IV (*Scriitori și Acte Bizantine, secolele IV-XV*), Haralambie Mihăescu, Radu Lăzărescu, Nicolae-Șerban Tanașoca, Tudor Teoteoi (ed.), București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1982.

25. *Iohannis de Thwrócz Chronica Hungarorum ab origine gestis*, în *Scriptores Rerum Hungaricarum*, Joannis Schwadtner (ed.), Vindobonae, Typis Joannis Tomae, 1766.
26. *Izvoarele Istoriei Românilor*, Gheorghe Popa-Liiseanu (ed.), vol. II (*Anonymi geographi, Descriptio Europae Orientalis*), București, Tipografia Bucovina, 1934; vol. III (*Românii în poezia medievală*), Iași, Institutul de Arte Grafice "Presa Bună", 1934; vol. V (*Rogierius, Carmen Miserabile*), București, Tipografia Bucovina, 1935; vol. XI (*Chronicon Pictum Vindobonense*), București, Tipografia Bucovina, 1937; vol. XII (*Brodnicii*), București, Tipografia Bucovina, 1938.
27. *Liber Cancellariae Apostolicae vom Jahre 1380*, Georg Erler (ed.), Leipzig, Verlag von Veit & Comp, 1888.
28. *Monumenta Germaniae Historica, Epistolae saeculi XIII e regestis pontificum romanorum selectae*, tom. II, ed. Carol Rodenberg, Berlin, Weidmanos, 1887.
29. *Monumenta historica Bohemiae nusquam antehac edita, qvibus non modo Patriae, aliarumque vicinarum regionum, sed et Remontissimarum gentium Historia mirum quantum illustratur*, vol. II, Gelasius Dobner (ed.), Praga, Regii Typographi, 1768.
30. *Monumenta Hungariae Historica. Acta Extera*, tom I, Gusztav Wenzel (ed.), Budapest, 1874.
31. Ockham, William, "*Letters to the friars minor*" and other writings, Cambridge, Cambridge University Press, 1995.
32. *Pomelnicul Mănăstirii Bistrița*, Damian P. Bogdan (ed.), București, Fundatia Regele Carol, 1941.
33. *Regesta Supplicationum. A pápai kérvényekönyvek magyar vonatkozásu okmányai Avignoni korszak*, Bossány Árpád (ed.), t. II, Budápest, Stephaneum Nyomda R.T., 1918.
34. *Székelyi Oklevéltár*, I, Szabó Károly (ed.), Cluj, Nyomatott K. Papp Miklósnál, 1872.
35. *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*, vol. I (1191-1342), Zimmerman Franz, Carl Werner, Georg Müller (ed.), Sibiu, 1892; vol. II, (1342-1390), Sibiu, 1897.

36. *Vetera Monumenta Historica Hungariam Sacram Illustrantia*, tom I, August Theiner (ed.), Roma, Typis Vaticanis, 1859; tom II, August Theiner (ed.), Roma, Typis Vaticanis, 1860.
37. *Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae*, August Theiner (ed.), tom I (1217-1409), Roma, Typis Vaticanis, 1860.

Historiography. General works

1. Ablay, Mehmet, *Din istoria tătarilor*, ediția a 2-a, Cluj-Napoca, Editura Kriterion, 2005.
2. Achim, Viorel, *Banatul in Evul Mediu. Studii*, București, Editura Albatros, 2000.
3. Andreescu, Ștefan, *Din istoria Mării Negre (Genovezi, români și tătari în spațiul pontic în secolele XIV-XVII)*, București, Editura Enciclopedică, 2001.
4. Arnold, Benjamin, *Princes and Territories in Medieval Germany*, Cambridge, Cambridge University Press, 1999.
5. Auner, Carol, *Restituiri istoriografice*, (ediție îngrijită de pr. Ștefan Lupu) Iași, Editura Sapientia, 2013.
6. Bartal, Antonius, *Glossarium Mediae et Infimae Latinitatis Regni Hungariae*, Budapest, Typis Societatis Franklinianae Budapestini, 1901.
7. Barthelemy, Dominique, *Anul o mie și pacea lui Dumnezeu*, Iași, Editura Polirom, 2002.
8. Bătrîna, Adrian, Bătrîna, Lia, *Biserica "Sfântul Nicolae" din Rădăuți: cercetări arheologice și interpretări istorice asupra începutului Țării Moldovei*, Piatra-Neamț, Editura Constantin Matasă, 2012.
9. Berend Nora, *At the gate of Christendom: Jews, Muslims and "Pagans" in Medieval Hungary c. 1000 – c. 1300*, Cambridge, Cambridge University Press, 2001.
10. Boucher, David, Kelly, Paul, *Mari gânditori politici: de la Socrate până astăzi*, București, Editura ALL, 2008.
11. Brătianu, Gheorghe I., *Marea Neagră: de la origini până la cucerirea otomană*, București, Editura Meridiane, 1988.

12. Brezzi, Paolo, *The Papacy. Its Origins and Historical Evolution*, The Newman Press in Westminster, Maryland, 1958.
13. Bryce, James, *The Holy Roman Empire*, London, Macmillan, 1871.
14. Carson, Thomas, Cerrito, Joann (ed.), *The New Catholic Encyclopedia*, 2nd edition, vol. 5, 8, Washington D.C., Gale Group, 2003.
15. Cazacu, Matei, Mureșan, Dan Ioan, *Ioan Basarab, un domn român la începuturile Țării Românești*, Chișinău, Editura Cartier, 2013.
16. Chélini, Jean, *Histoire religieuse de l'occident médiéval*, Armand Colin, Paris, 1968.
17. Coman, Marian, *Putere și teritoriu. Țara Românească medievală (secolele XIV-XVI)*, București, Editura Polirom, 2013.
18. Comyn, Robert, *The History of Western Empire*, vol. 1, London, W.H. Allen & Co, 1841.
19. Coy, Jason P., *A Brief History of Germany*, New York, Facts on File Inc 2010.
20. Damian, Iulian Mihai, *Ioan de Caspestrano și Cruciada Târzie*, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, 2011.
21. Davies, Norman, *Istoria Poloniei. Terenul de joacă al lui Dumnezeu. De la origini până la 1795*, Iași, Editura Polirom, 2014.
22. Demurger, Alain, *Cavalerii lui Christos: ordinele religios-militare în Evul Mediu (secolele al XI-lea - al XVI-lea)*, București, Editura Cartier, 2003.
23. Dincă, Aurel, *Instituția episcopală latină în Transilvania medievală (secolele XI/XII-XIV)*, [teză de doctorat, coordonator Ioan-Aurel Pop], Cluj-Napoca, 2008.
24. Djuvara, Neagu, *Răspuns criticilor mei și neprietenilor lui Negru Vodă*, București, Editura Humanitas, 2011.
25. Djuvara, Neagu, *Thocomerius – Negru vodă. Un voivod de origine cumană la începuturile Țării Românești*, Editura Humanitas, București, 2007.
26. Dobre, Claudia Florentina, *Mendicants in Moldova. Mission in an Orthodox land*, Daun, Aurel Verlag, 2008.
27. Dobrescu, Nicolae, *Întemeierea mitropoliilor și a celor dintâi mănăstiri din țară*, București, Tipografia cărților bisericești, 1906.
28. *Documente privind istoria României. Introducere*, Mihail Roller (ed.), București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1956.
29. Drăguț, Vasile, *Arta gotică în România*, București, Editura Meridiane, 1979.

30. Drăguț, Vasile, *Pictura murală din Transilvania (sec. XIV-XV)*, București, Editura Meridiane, 1970.
31. Dumea, Emil, *Istoria Bisericii Catolice din Moldova*, Iași, Editura Sapiientia, 2005.
32. Dunham, Samuel A., *A history of Germanic Empire*, London, Longman, Rees, Orme, Brown, Green, & Longman, 1834.
33. Dvornik, Francis, *Slavii în istoria și civilizația europeană*, București, Editura ALL, 2001.
34. Engel Pál, Kristó Gyula, Kubinyi András, *Histoire de la Hongrie medievale*, t. II, Presses universitaires de Rennes, Rennes, 2001.
35. Engel Pál, *Regatul Sfântului Ștefan. Istoria Ungariei medievale, 895-1526*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2006.
36. English, Edward D. (ed.), *Encyclopedia of the medieval world*, New York, Facts On File, 2004.
37. Eubel, Konrad, *Hierarchia Catholica Medii Aevii, Summorum Pontificum, S.R.E. Cardinalium, Ecclesiarum Antistitum*, vol. I-II, Regensburg, Sumptibus et Typis Librariae Regensbergianae, 1914.
38. Ferent, Ioan, *Cumanii și episcopia lor*, Blaj, Tipografia Seminarului Teologic Greco-Catolic, 1931.
39. Filipașcu, Alexandru, *Istoria Maramureșului*, București, Tipografia ziarului "Universul", 1940.
40. Fine Jr., John V.A., *The Bosnian Church: A New Interpretation. A Study of the Bosnian Church and Its Place in State and Society from the 13th to the 15th Centuries*, New York, Columbia University Press, 1975.
41. Flori, Jean, *Război Sfânt, Jihad, Cruciadă. Violență și religie în creștinism și islam*, Chișinău, Editura Cartier, 2002.
42. Franzen, Augustus, Baumer, Remigius, *Istoria papilor*, București, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice, 1996.
43. Franzen, Augustus, *Mică istorie a Bisericii*, Târgu Lăpuș, Galaxia Gutenberg, 2009.
44. Gábor Klaniczay, *Holy Rulers and Blessed Princess: Dynastic Cults in Medieval Central Europe*, Cambridge, Cambridge University Press, 2007.
45. Giurescu, Constantin C., Giurescu, Dinu C., *Istoria românilor*, vol. I-II, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1975.

46. Giurescu, Constantin C., *Târguri sau orașe, și cetăți moldovene: din secolul al X-lea până la mijlocul secolului al XVI-lea*, ediția a 2-a, București, Editura Enciclopedică, 1997.
47. Giurescu, Dinu C., *Țara Românească în secolele XIV-XV*, București, Editura Științifică, 1973.
48. Gonța, Alexandru I., *Românii și Hoarda de Aur (1241-1502)*, Iași, Editura Demiurg, 2010.
49. Gorovei, Ștefan, *Dragoș și Bogdan, întemeietorii Moldovei: probleme ale formării statului feudal Moldova*, București, Editura Militară, 1973.
50. Gorovei, Ștefan, *Întemeierea Moldovei. Probleme controversate*, ediția a II-a, Iași, Editura "Universității Alexandru Ioan Cuza", 2014.
51. Graur, Alexandru, *Nume de persoane*, București, Editura Științifică, 1965.
52. Gyémánt, Ladislau, *Evreii din Transilvania. The Jews of Transylvania*, Cluj-Napoca, Institutul Cultural Român, 2004.
53. Halecki, Oskar, *Un Empereur de Byzance a Rome. Vingt ans de travail pour l'union des Eglises et pour la defense de l'Empire d'Orient (1355-1375)*, Varșovia, Société des Sciences et des Lettres de Varsovie, 1930.
54. Hartmann, Wilfred, Pennington, Kenneth, *The history of medieval canon law in the classical period, 1140-1234*, Washington D.C., Catholic University of America Press, 2008.
55. Harvey, Katherine, *Episcopal Appointments in England, c. 1214-1344: From Episcopal Election to Papal Provision*, 2nd edition, Routledge, London & New York, 2016.
56. Hasan, Mihai Florin, *Proscriși și infractori în Transilvania în secolele XIV-XVI* [teză de doctorat, coordonator Nicolae Edroiu], Cluj-Napoca, 2007.
57. Hasan, Mihai-Florin, *Proscriși și infractori în Transilvania în secolele XIV-XVI*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2017.
58. Henderson, Ernest F., *History of Germany in Middle Age*, New York, Talon Publishing, 1906.
59. Holban, Maria, *Din cronică relațiilor româno-ungare în secolele XIII-XIV*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1981.

60. Holmes, George (ed.), *Oxford illustrated History of Medieval Europe*, Oxford, Oxford University Press, 1988.
61. Hughes, Philip, *History of the Church*, vol. 3, Londra, Sheed and Ward, 1993.
62. Hughes, Philip, *History of the Church*, vol. 3, Sheed and Ward, Londra, 1993.
63. Iorga, Nicolae, *Condițiile de politică generală în cari s'au întemeiat Bisericile Românești în veacurile XIV-XV*, București, Librăriile Socec & Comp., 1913.
64. Iorga, Nicolae, *Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, vol. 1, Vălenii de munte, Tipografia Neamul Românesc, 1908.
65. Iorga, Nicolae, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, vol. 1, București, Stabilimentul grafic I. V. Socec, 1901.
66. Jackson, Peter, *The Mongols and the West, 1221-1410*, London – New York, Routledge, 2005.
67. Jeep, John M. (ed.), *Medieval Germany. An Encyclopedia*, New York, Routledge, 2001.
68. Kaffa, Elena, *The Greek Church of Cyprus, the Morea and Constantinople during the Frankish Era. 1196-1303*, [Ph.D thesis], Cardiff, 2008.
69. Kantorowicz, Ernst H., *The King's Two Bodies: A Study in Medieval Political Theology*, 2nd edition, Princeton University Press, Princeton, 1966.
70. Kantorowicz, Ernst Hartwig, Lorimer, E. O., *Frederick the Second, 1194-1250*, New York, Frederick Ungar Publishing, 1957.
71. Kelly, John Norman Davidson, *The Oxford Dictionary of Popes*, Oxford, Oxford University Press, 1988.
72. Lala, Eteleva, *Regnum Albaniae, the Papal Curia, and the Western Visions of a Borderline Nobility*, [PhD thesis, supervisor: Gerhard Jaritz], Budapest, 2008.
73. MacCulloch, Diarmaid, *Istoria Creștinismului*, București, Editura Polirom, 2011.
74. Madgearu, Alexandru, *Originea medievală a focarelor de conflict din Peninsula Balcanică*, București, Editura Corint, 2001.
75. Makkai László, *A Milkói (kún) püspökség és népei*, Debrecen, Pannonia Könyvnyomda, 1936.
76. Makkai László, Mócsi András, *Erdély története. Első Kötet a kezdetektől 1606-ig*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1987.

77. Maléth Ágnes, *I. Károly és a pápaság kapcsolata (1301-1342)*, [Doktori értekezés, témavezetok: Csernus Sándor - Jean-Michel Matz], Szeged - Angers, 2016.
78. Meyendorf, John, *Teologia bizantină. Tendințe istorice și teme doctrinare*, Editura Nemira, București, 2013.
79. Mihalache, Robert-Marius, *Legățiile pontificale în Transilvania în secolele XII-XIV* [teză de doctorat, coordonator: Ioan-Aurel Pop], Cluj-Napoca, 2013.
80. Minea, Ilie, *Principatele române și politica orientală a împăratului Sigismund: note istorice*, București, Tipografia "Convorbiri literare", 1919.
81. Mitchell, Otis C., *Two German Crowns. Monarchy and Empire in Medieval Germany*, Bristol, Wyndham Hall Press 1985.
82. Moisescu, Gheorghe, *Catolicismul în Moldova până la sfârșitul veacului XIV*, București, Tipografia cărților bisericești, 1942.
83. Moroni, Gaetano, *Dizionario di erudizione storico-ecclesiastica*, vol. XXII, Venezia, Tipografia Emiliana, 1843; vol. LXIII, Venezia, Tipografia Emiliana, 1853.
84. Muldoon, James, *Popes, Lawyers & Infidels: The Church and the Non-Christian World, 1250-1550*, Philadelphia, University of Pennsylvania Press, 1979.
85. Mureșan, Dan Ioan, "The Romanian Tradition", în *The Orthodox Christian World*, Augustine Casiday (ed.), Routledge, London & New York, 2012.
86. Musto, Ronald, *Apocalypse in Rome. Cola di Rienzo and the Politics of the New Age*, Los Angeles, University of California Press, 2003.
87. Năstăsoiu, Dragoș-Gheorghe, *Sancti Reges Hungariae in mural painting of late-medieval Hungary*, [MA thesis], Budapest, 2009.
88. Neagu, Răzvan Mihai, *Politica beneficală a papalității de la Avignon în Transilvania (1305-1378)*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2013.
89. Oltean, Sergiu-Ionuț, *Abații și conventuri în Transilvania secolelor XII-XIV* [teză de doctorat], Șerban Turcus (coord), Cluj-Napoca, 2019.
90. Onciul, Dimitrie, *Studii de istorie* (ediție critică îngrijită de Aurelian Sacerdoțeanu), București, Editura Albatros, 1971.
91. Pâclișanu, Zenovie, *Propaganda catolică între românii din Ardeal și Ungaria înainte de 1500*, Blaj, Tipografia Seminarului Teologic Greco-Catolic, 1920.

92. Păcurariu, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, ediția a V-a, București, Editura Sophia, 2000.
93. Păcurariu, Mircea, *Istoria Bisericii Române: compendiu*, ediția a II-a, București, Editura Andreiana, 2007.
94. Pálóczi Andrasi Horváth, *Pechenegs, Cumans, Iasians. Steppe People in medieval Hungary*, Gyomaendrod, Kner Printing House, 1989.
95. Panaitescu, Petre P., *Introducere la Istoria culturii românești*, Editura Științifică, București, 1969.
96. Panaitescu, Petre P., *Istoria Românilor*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1943.
97. Papacostea, Șerban, *Geneza statului în evul mediu românesc. Studii critice*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1988.
98. Papacostea, Șerban, *Românii în secolul al XIII-lea. Între cruciată și Imperiul mongol*, București, Editura Enciclopedică, 1993.
99. Pascu, Ștefan, *Contribuțiuni documentare la istoria românilor, în sec. XIII și XIV*, Sibiu, Tipografia „Cartea Românească din Cluj”, 1944.
100. Pascu, Ștefan, *Răscoale țărănești în Transilvania*, Sibiu, Tipografia „Cartea Românească”, 1947.
101. Patai, Raphael, *The Jews of Hungary: History, Culture, Psychology*, Detroit, Wayne State University Press, 1996.
102. Pilat, Liviu, *Între Roma și Bizanț: societate și putere în Moldova (secolele XIV-XVI)*, Iași, Editura ”Universității Alexandru Ioan Cuza”, 2008.
103. Platon, Alexandru Florin, Rădvan, Laurențiu, Maleon, Bogdan-Petru, *O istorie a Europei de Apus: de la Imperiul Roman târziu la marile descoperiri geografice*, Iași, Editura Polirom, 2010.
104. Pop, Ioan-Aurel, *Din mâinile valahilor schismatici. Românii și puterea în Regatul Ungariei medievale (secolele XIII-XIV)*, București, Editura Litera, 2011.
105. Pop, Ioan-Aurel, *Istoria Transilvaniei medievale: de la etnogeneza românilor până la Mihai Viteazul*, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, 1997.
106. Pop, Ioan-Aurel, *Românii și maghiarii în secolele IX-XIV. Geneza statului medieval în Transilvania*, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, 1996.

107. Popa, Radu, *La începuturile evului mediu românesc. Țara Hațegului*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1988.
108. Popa, Radu, *Studii și articole*, vol. I, (ediție îngrijită de Daniela Marcu-Istrate și Adrian Ioniță), Brașov, Editura 2013, 2014.
109. Popa, Radu, *Țara Maramureșului în veacul al XIV-lea*, București, Academia de Științe sociale și politice a Republicii Socialiste România, 1970.
110. Pray, Georg, *Specimen Hierarchiae Hungaricae complectens seriem chronologicam archiepiscoporum Hungariae, cum rudi diocese dioecesium delineatione*, Posonii-Casovia, Joannis Michaelis Landere Typographi et Bibliopolae, 1776.
111. Previte-Orton, C. W., *A History of Europe from 1198 to 1378*, New York, Methuen & Co, 1937.
112. Prioteasa, Elena Dana, *Medieval Wall Paintings in Transylvanian Orthodox Churches. Iconographic Subjects in Historical Context*, Editura Academiei Române - Editura Mega, București - Cluj-Napoca, 2016.
113. Quaglioni, Diego, *Storia della Chiesa. La crisi del Trecento e il papato avignonese*, Milano, Cinisello Balsamo, 1994.
114. Rădvan, Laurențiu *Orașele din Țările Române în Evul Mediu (sfârșitul sec. al XIII-lea – începutul sec. al XVI-lea)*, Iași, Editura "Universității Alexandru Ioan Cuza", 2011.
115. Reli, Simeon, *Biserica ortodoxă română din Maramureș în vremurile trecute*, Cernăuți, Editura Mitropoliei Bucovinei, 1938.
116. Reli, Simeon, *Istoria vieții bisericești a românilor*, vol. I, Cernăuți, Tipografia "Mitropolitul Silvestru", 1942.
117. Rezachevici, Constantin, *Cronica Moldovei de la Cracovia : secolul XIII - începutul secolului XVII : textul inedit al unui autor polon anonim*, București, Editura Meronia, 2006.
118. Rezachevici, Constantin, *Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova. Partea I: Secolele XIV-XVI*, București, Editura Enciclopedică, 2001.
119. Richard, Jean, *La papauté et les missions d'Orient au Moyen-Âge (XIII-XIVème siècle)*, École Française de Rome, Roma, 1977.
120. Runciman, Steven, *Teocrația bizantină*, București, Editura Nemira, 2012.

121. Runciman, Steven, *Vecerniile siciliene*, București, Editura Nemira, 2011.
122. Rusu, Adrian Andrei, *Dicționarul mănăstirilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2000.
123. Sălăgean, Tudor, *Transilvania în a doua jumătate a secolului al XIII-lea: Afirmarea regimului congregațional*, Cluj-Napoca, Institutul Cultural Român, 2003.
124. Sălăgean, Tudor, *Un voievod al Transilvaniei: Ladislau Kán, 1294-1315*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2007.
125. Sanie, Silviu, *Culte orientale în Dacia Romană*, București, Editura Științifică și Enciclopedică 1981.
126. Schmidt, Wilhelm, *Romano-Catholici per Moldaviam Episcopatus et Rei Romano-Catholicae Res Gestae*, Budapest, Typis Societatis Typographicae "Athenaeum", 1887.
127. Selart, Anti, *Livonia, Rus' and the Baltic states in the Thirteen Century*, colecția "East Central and Eastern Europe in the Middle Ages, 450–1450", Leiden-Boston, Brill Academic Pub, 2015.
128. Sismondi, Jean-Charles-Leonard Sismondi, *History of the Italian republics in the middle ages*, London, G. Routledge & Sons, 1906.
129. Solomon, Flavius, *Politică și confesiune la început de Ev Mediu moldovenesc*, Iași, Editura "Universității Alexandru Ioan Cuza", 2004.
130. Spinei, Victor *Moldova în secolele XI-XIV*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982.
131. Spinei, Victor, *Marile migrații din estul și sud-estul Europei în secolele IX-XIII*, Iași, 1999.
132. Spinei, Victor, *Moldova în secolele XI-XIV*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982.
133. Ștefănescu, Melchisedec, *Papismul și starea actuală a Bisericii Ortodoxe în Regatul României*, București, Tipografia Cărților Bisericesci, 1883.
134. Ștefănescu, Ștefan, *Țara Românească, de la Basarab I "Întemeietorul" până Mihai Viteazul*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1970.
135. Stoicescu, Nicolae, *1330. Posada*, București, Editura Militară, 1980.

136. Stoyanov, Yuri, *Tradiția ascunsă a Europei. Istoria secretă a ereziei creștine în Evul Mediu*, Iași, Editura Politom, 1999.
137. Suciu, Coriolan, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1967.
138. Suttner, Ernst Christoph, *Teologie și biserică la români, de la încreștinare până în secolul XX*, Târgu-Lăpuș, Galaxia Gutenberg, 2011.
139. *The Catholic Encyclopedia*, I-XIII, Charles G. Herbermann et alii, New-York, Encyclopedia Press, 1907-1912.
140. *The New Cambridge Medieval History*, David Abulafia (ed.), vol. V, VI, Cambridge, Cambridge University Press, 1999-2000.
141. *The New Catholic Encyclopedia, 2nd edition*, Thomas Carson, Joann Cerrito (ed.), vol. 5, 10, Washington D.C., Gale Group, 2003.
142. *The Oxford Dictionary of Christian Church*, 3rd edition, F. L. Cross, E. A. Livingstone (ed.), Oxford, Oxford University Press, 1997.
143. Theodorescu, Răzvan, *Bizanț, Balcani, Occident, la începuturile culturii medievale românești (secolele X-XIV)*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1974.
144. Torrell, Jean-Pierre, *Saint Thomas Aquinas: the person and his work*, vol. 1, The Catholic University of America Press, Washington DC, 2005.
145. Turcuș, Șerban (coordonator), *Antroponimia în Transilvania medievală (secolele XI-XIV). Evaluare statistică, evoluții, semnificații*, vol. I, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2011.
146. Turcuș, Șerban (editor), *Varia Catholica: studii de istorie și ecleziologie*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 1998.
147. Turcuș, Șerban, *Sfântul Scaun și românii în secolul al XIII-lea*, București, Editura Enciclopedică, 2001.
148. Turcuș, Șerban, *Sinodul General de la Buda (1279)*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2001.
149. Turk, Eleanor L., *The History of Germany*, Westport, Greenwood Press, 1999.
150. Ullmann, Walter, *A short History of the papacy*, 2nd edition, London, Routledge, 2003.

151. Ullmann, Walter, *Law and Politics in the Middle Ages. An Introduction to the Sources of Medieval Political Ideas*, Cambridge University Press, Cambridge, 1976.
152. Vásáry István, *Cumans and Tatars. Oriental Military in Pre-Ottoman Balkans, 1185-1365*, Cambridge, Cambridge University Press, 2005.
153. Veit, Valentin, *The German People. Their History and civilization, from the Holy Roman Empire to the Third Reich*, New York, Alfred A. Knopf, 1946.
154. Vîrtosu, Emil, *Titulatura domnilor și asocierea la domnie în Țara Românească și Moldova până în secolul al XIV-lea*, București, Editura Academiei Române, 1960.
155. Xenopol, Alexandru D., *Istoria Românilor din Dacia Traiană*, vol. 2, Iași, Tipografia H. Goldner, 1889.
156. Zimmermann, Harald, *Papalitatea în Evul Mediu: o istorie a pontifilor romani, din perspectiva istoriografiei*, Iași, Editura Polirom, 2004.
157. Zimmermann, Harald, *Veacul întunecat*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.

Articles

1. Achim, Viorel, "Ordinul Franciscan în Țările Române în secolele XIV-XV. Aspectele teritoriale", în *Revista de Istorie*, tom VII, nr. 5-6, 1996.
2. Achim, Viorel, "Structuri ecleziastice și politici confesionale în spațiul balcano-carpatic în secolul al XIII-lea", în *Studii și Materiale de Istorie Medie*, vol. 20, 2002.
3. Achim, Viorel, "Voievozii în districtele românești din Banat" în *Studii și Materiale de Istorie Medie*, vol. 12, 1994, pp. 95-120.
4. Achim, Viorel, *Les unités territoriales de l'ordre franciscain dans l'espace roumain aux XIVe-Xve siècles*, în "Ethnicity and Religion in Central and Eastern Europe", Maria Crăciun, Ovidiu Ghitta (ed.), Cluj-Napoca, 1995.
5. Ágnes, Maléth, "La relation de Charles I-er de Hongrie avec la papauté (1301–1342)", în *Dissertationes historicae collectae per Cathedram Historiae Medii Aevi Modernorumque Temporum Universitatis Quinqueecclesiensis. Specimina Nova, Pars Prima, Sectio Mediaevalis*, tom IX, 2017.

6. Agrigoroaie, Vladimir, "An *interpretatio wallachica* of Serbian Cultural Patterns: The Cases of Ribița, Streisângeorgiu and Crișcior (but also Râmeț)", în *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica*, nr. 16/II, 2012.
7. Andea, Susana, "De la *magister* la *litteratus* în scrierea medievală transilvăneană", în Susana Andea (coord.), *Scris și societate în Transilvania secolelor XIII-XVII*, Cluj-Napoca, Argonaut Publishing, 2013.
8. Andreescu, Constantin, "Așezări franciscane la Dunăre și Marea Neagră în sec. XIII-XIV", în *Cercetări istorice: buletinul seminarului de istoria românilor al Universității din Iași*, nr. VIII-IX, 1932-1933.
9. Andreescu, Ștefan, "Mitropolia de Halici și episcopia de Asprokastron. Câteva observații", Paul Cernovodeanu et alii, *Național și universal în istoria românilor. Studii oferite prof. Dr. Șerban Papacostea cu ocazia împlinirii a 70 de ani*, București, Editura Enciclopedică, 1998.
10. Auner, Carol, "Episcopia de Seret", în *Revista Catolică*, an II, 1913.
11. Auner, Carol, "Episcopia Milcoviei în veacul al XIV-lea", în *Revista Catolică*, an III, 1914.
12. Auner, Carol, "Episcopia Milcoviei", în *Revista Catolică*, an I, 1912.
13. Berend Nóra, "The Mendicant Orders and the Conversion of Pagans in Hungary" în *Alle frontiere della cristianita, i frati mendicanti e l'evangelizzazione tra '200 e '300*", Spoleto, 2001.
14. Bogdan, Ion, "Originea voevodatului la români", în *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice*, seria II, tom XXIV, 1902.
15. Boyer, Jean-Paul, "Boniface VIII en juge des rois. Une harangue de Barthélemy de Capouesur la succession de Hongrie ", în *La Diplomatie des États Angevins aux XIII-e et XIV-e siècle*, Zoltán Kordé, István Petrovics (coord.), Accademia d'Ungheria in Roma, Roma-Szeged, 2010.
16. Brătianu, Gheorghe I., "Demetrius, princeps Tartarorum (ca. 1360-1380)", în *Revue des Etudes Roumaines*, IX-X, 1965.
17. Brătianu, Gheorghe, "Tradiția istorică a descălecatului Țării Românești", în *Analele Academiei Române. Secțiunea Istorică*, seria a III-a, vol. XXV, 1942-1943.

18. Bueno, Irina, "L'Armenia e gli Armeni nel pontificato di Giovanni XXII", în «*Sapiens, ut loquatur, multa prius considerat*» *Studi di storia medievale offerti a Lorenzo Paolini*, Centro Italiano di Studi Sull'Alto Medioevo, Spoleto, 2019.
19. Căprăroiu, Denis, "Asupra probabilei origini oltene a voievodului Bogdan I", în Justin Dragomir, *Rădăuții și Întemeierea Moldovei-650 de ani*, București, Editura Basilica, 2009.
20. Căprăroiu, Denis, "Din nou despre originea oltenească a lui Bogdan I", în Marusia Cîrstea, Sorin Liviu Damea, *Românii în istoria Europei*, vol. I, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2013.
21. Căprăroiu, Denis, "Opinii istoriografice despre unul dintre voievozii cu numele Bogdan din secolul al XIV-lea", în *Analele Universității din Craiova. Seria Istorie*, vol. 16, nr. 1 (19), 2011.
22. Cârциumar, Radu, "Despre revolta lui Bogdan din Cuhea și consecințele sale asupra evoluției Țării Maramureșului la mijlocul veacului al XIV-lea", în *Revista de Istorie Militară*, nr. 3-4, 2012.
23. Caselli, Fausto Piola, "L'evoluzione della contabilita camerale nel periodo avignonese", în *Aux origines de l'État moderne. Le fonctionnement administratif de la papauté d'Avignon. Actes de la table ronde d'Avignon (23-24 janvier 1988)*, École Française de Rome, Roma, 1990.
24. Cazacu, Matei "La tolérance religieuse en Valachie et en Moldavie depuis le XIVe siècle", în Chantal Delsol et Michel Maslowski (éd.), *Histoire des idées politiques de l'Europe Centrale*, Paris, Cerf, 1998.
25. Cihodaru, Constantin, "Constituirea statului feudal moldovenesc și lupta pentru realizarea independenței lui", în *Studii și Cercetări Științifice*, nr.1, an XI, 1960.
26. Cihodaru, Constantin, "Observații cu privire la procesul de formare și de consolidare a statului feudal Moldova, în sec. XI-XIV", în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol* nr. XVI, 1979.
27. Ciocîltan, Virgil, "Politica față de genezezi a hanului Ozbek (1313-1341) în contextul relațiilor Hoardei de Aur cu ilhanatul și cu sultanul mameluc", în Paul Cernovodeanu et alii, *Național și universal în istoria românilor. Studii oferite prof. Dr. Șerban Papacostea cu ocazia împlinirii a 70 de ani*, București, Editura Enciclopedică, 1998.

28. Ciucălău, Daniel, "Hoarda de Aur și spațiul nord-dunărean la începutul statalității românești", în *Acta Moldaviae Septentrionalis*, an VII-VIII, 2008-2009.
29. Csukovits, Enikő, "L'innovazione istituzionali nell'età angioina e i loro parallelismi napoletani", în *L'Ungheria angioina*, Enikő Csukovits (ed.), Viella, Roma, 2013.
30. De Cevins, Marie-Madeleine, "L'alliance du sabre et du goupillon en Hongrie au XIVe siècle: les frères mendiants comme agents de l'expansionnisme angevin dans les Balkans", în *La Diplomatie des États Angevins aux XIII-e et XIV-e siècle*, Zoltán Kordé, István Petrovics (coord.), Accademia d'Ungheria in Roma, Roma-Szeged, 2010.
31. De Cevins, Marie-Madeleine, "Société et vie culturelle en Hongrie sous les rois angevins", în Noël-Yves Tonnere, Élisabeth Verry (coord.), *Les princes angevins du XIIIe au XVe siècle*, Rennes, Presses universitaires de Rennes, 2003.
32. Decei, Aurel, "Une opinion tendancieuse de l'historiographie hongroise. Les origines de Bogdan I, fondateur de la Moldavie", în *Revue de Transylvanie*, nr. 3, 1939.
33. Deletant, Dennis, "Moldavia between Hungary and Poland, 1347-1412", în *Slavonic and East European Review*, vol. 64, nr. 2, 1986.
34. Despinescu, Anton, "Episcopia romano-catolică de Siret – prima încercare de organizare bisericească de rit roman în principatul medieval al Moldovei", în *Chronos. Revistă de Istorie*, an VIII, nr. 2 (15), 2010.
35. Dincă, Adinel Ciprian, "Aprecieri preliminare privind alegerea episcopului Transilvaniei în sec. XIII-XIV", în Susana Andea (ed.), *Transilvania. Studii istorice, (sec. XIII-XVII)*, București, Editura Academiei, 2005.
36. Doboș, Dănuț, "Din istoria episcopilor de Turnu Severin și Argeș", în *Pro Memoria. Revistă de Istorie Ecclesiastică*, nr. 6, Chișinău, 2007.
37. Doublier, Etienne, "Libra misericordiae. Le indulgenze di Bonifacio VIII", în *Rivista di Storia della Chiesa in Italia*, nr. 2, 2010.
38. Drăghiceanu, Virgil, "Curtea Domnească din Argeș. Note istorice și arheologice în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, anul 1917-1923, an X-XVI, 1923.
39. Drăghiceanu, Virgil, "Jurnalul săpăturilor din Curtea Domnească a Argeșului", în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, anul 1917-1923, an X-XVI, 1923.

40. Dragomir, Silviu, "Vechile biserici din Zărand și ctitorii lor în secolele XIV și XV", în *Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice. Secția pentru Transilvania pe anul 1929, 1930*.
41. Drăguț, Vasile, "Legenda <eroului de frontieră> în pictura medievală din Transilvania", în *Monumente istorice și de artă*, nr. 2, 1974.
42. Duval-Arnauld, Louis, "Élaboration d'un document pontifical: les travaux préparatoires a la constitution apostolique *Cum inter nonnullos* (12 novembre 1323)", în *Aux origines de l'État moderne. Le fonctionnement administratif de la papauté d'Avignon. Actes de la table ronde d'Avignon (23-24 janvier 1988)*, École Française de Rome, Roma, 1990.
43. Galamb, György, "La politique des rois angevins de la Hongrie et le vicariat franciscain bosniaque", în *La Diplomatie des États Angevins aux XIII-e et XIV-e siècle*, Zoltán Kordé, István Petrovics (coord.), Accademia d'Ungheria in Roma, Roma-Szeged, 2010.
44. Gergely, Kiss, "VIII. Bonifác és Magyarország (1290-1303)", în *Századok. A Magyar Történelmi Társulat folyóirata*, an 152 (2018), nr. 6.
45. Gonța, Alexandru, "Afirmarea existenței statului moldovean în luptele dintre catolici și ortodocși până la întemeiere. Voievodatul lui Dragoș", în *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, anul XXXVI, nr. 9-12, 1960.
46. Gorovei, Ștefan, "Poziția internațională a Moldovei în a doua jumătate a veacului al XIV-lea", în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol*, nr. XVI, 1979.
47. Guillemain, Bernard, "Papauté d'Avignon et Etat Moderne", în *Papauté, monachisme et théories politiques, Vol. I - Le pouvoir et l'institution ecclésiastique*, Pierre Guichard, Marie-Thérèse Lorcin, Jean-Michel Poisson et Michel Rubellin (ed.), Presses universitaires de Lyon, Lyon, 1994.
48. Györffy György, "Adatok a romanok XII századi történetéhez és a román állam kezdeteihez", în *Történelmi szemle*, nr. VII, 1964.
49. Hasan, Mihai-Florin, *On the idea of poverty in the western Middle Ages (12th-15th centuries)*, în "Acta Musei Napocensis", nr. 52, tom II/2015, Cluj-Napoca, 2016.
50. Hasan, Mihai-Florin, "Aspecte ale relațiilor matrimoniale munteano-maghiare din secolele XIV-XV", în *Revista Bistriței*, nr. 27, 2013.

51. Holban, Maria, "Contribuții la studiul raporturilor dintre Țara Românească și Ungaria Angevină. (Problema stăpânirii efective a Severinului și a suzeranității în legătură cu drumul Brăilei)", în *Studii. Revistă de istorie*, tom 15, nr. 2, București, 1962.
52. Holban, Maria, "Deposdări și judecăți în Banat pe vremea Angevinilor și ilustrarea lor prin procesul Voya (1361-1378)", în *Studii și Materiale de Istorie Medie*, nr. 5.
53. Housley, Norman, "King Louis the Great of Hungary and the Crusades, 1342-1382", în *Slavonic and East European Review*, nr. 72, 1984.
54. Hunyadi, Zsolt, "The Western Schism and Hungary: from Louis I to Sigismund of Luxembourg", în *Chronica*, nr. 13, 2017.
55. Iorga, Nicolae, "Brodnicii și românii. O problemă din vechea istorie a românilor, cu un adaos despre Vrancea", în *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice*, seria III, tom VIII, 1928.
56. Iorga, Nicolae, "Imperiul cumanilor și domnia lui Băsarabă. Un capitol din colaborarea româno-barbară în Evul Mediu" în *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice*, seria a III-a, tom VIII, 1928.
57. Iosipescu, Sergiu, "Românii din Carpații Meridionali la Dunărea de Jos de la invazia mongolă (1241-1243) până la consolidarea domniei a toată Țara Românească. Războiul victorios purtat la 1330 împotriva cuceririi ungare", în Nicolae Stoicesu (coord.), *Constituirea statelor feudale românești*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1980.
58. Kerny, Terézia, "Szent Kálmán és Könyves Kálmán kultuszáról", în *Ars Hungarica*, nr. 29, 2001.
59. Kieseewetter, Andreas, „Bonifacio VIII e gli Angioini”, în *Bonifacio VIII. Atti del XXXIX Convegno storico internazionale*, Centro Italiano di Studi Sul'Alto Medioevo, Spoleto, 2003.
60. Kiss, Gergely, "Les legats pontificaux en Hongrie au temps des rois Angevins (1298-1311)", în *La Diplomatie des États Angevins aux XIII-e et XIV-e siècle*, Zoltán Kordé, István Petrovics (coord.), Accademia d'Ungheria in Roma, Roma-Szeged, 2010.
61. Kiss, Gergely, "The Protection of the Church by Hungarian Royal Decrees and Synodal Statutes in the 11th to early 14th centuries", în *Ecclesia et Violentia: Violence against the*

- Church and Violence within the Church in the Middle Ages*, Radoslaw Kotecki, Jacek Maciejewski (ed.), Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, 2014.
62. Klaniczay, Gabor, "Saints Cults in Medieval Central Europe: Rivalries and Alliances", în Nils Holger Petersen et alii, *Symbolic Identity and the Cultural Memory of Saints*, Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholars Publishing, 2018.
63. Klaniczay, Gábor, Efforts of the Canonization of Margaret of Hungary in the Angevin Period, în *Hungarian Historical Review*, no. 2, 2013.
64. Lăzărescu, Emil, "Despre piatra de mormânt a comitelui Laurențiu și câteva probleme arheologice și istorice în legătură cu ea", în *Studii și Cercetări de Istoria Artei*, nr. 1-2, 1957.
65. Lăzărescu, Emil, "Despre voivodul românilor din 1307-1308 amintit în cronica lui Ottokar de Styria", în *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice*, seria III, tom XXVII, mem. II, 1945.
66. Lăzărescu, Emil, "Nicodim de la Tismana și rolul său în cultura veche românească (până la 1385)", în *Romanoslavica*, nr. XI, 1965.
67. Longnon, Jean, "Charles d'Anjou et la croisade de Tunis", în *Journal des Savants*, 1974, nr. 1.
68. Lucherini, Vinni, "Celebrare e cancellare la memoria dinastica nella Napoli angioina: le tombe del principe Andrea d'Ungheria e della regina Giovanna I", în *Hortus artium medievalium*, nr. XXI, 2015.
69. Lucherini, Vinni, "Il Chronicon pictum ungherese (1358). Racconto e immagini al servizio della costruzione dell'identità nazionale", în *Rivista di Storia della Miniatura*, vol. 19, 2015.
70. Lucherini, Vinni, "L'arte alla corte dei re "napoletani" d'Ungheria nel primo Trecento: un equilibrio tra aspirazioni italiane e condizionamenti locali", în *Arte di Corte in Italia del Nord. Programmi, modelli, artisti (1330-1402 ca.). Atti del convegno internazionale (Lausanne, 24-26 maggio 2012)*, Viela, Roma, 2012.
71. Lucherini, Vinni, "Raffigurazione e legittimazione della regalità nel primo Trecento: una pittura murale con l'incoronazione di Carlo Roberto d'Angio a Spišská Kapitula", în *Medioevo Natura e Figura. Atti del Convegno internazionale di studi Parma, 20-25 settembre 2011*, Arturo Carlo Quintavalle (ed.), Milano, Skira, 2015.

72. Madgearu, Alexandru, "Misiunea Episcopului Hierotheos în contextul diplomației byzantine", în Ioan Aurel Pop et alii (ed.), *Sfântul Ierotei, episcop de Alba-Iulia (sec. X)*, Alba-Iulia, Editura Reîntregirea, 2010.
73. Mărculeț, Vasile, "Cu privire la începuturile Mitropoliei Moldovei", în *Carpica*, an XXXVII, 2008.
74. Marek, Miloš, "Missions of Papal Legates in the Medieval Kingdom of Hungary I. Niccolo Boccassini (1301-1302)", în *Slovak Studies. Rivista dell'istituto storico slovacco di Roma*, an 2, nr. 1-2, 2016.
75. Marinescu, Constantin, "Înființarea mitropoliilor în Țara Românească și Moldova", în *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice*, seria III, tom II, 1924.
76. Mihalache, Robert-Marius, "Aspectele istorico-economice ale Episcopiei Transilvaniei reflectate de registrul de dijme (1332-1337)", în *Anuarul Institutului de Istorie "George Baritiu" din Cluj-Napoca*, tom LIV, 2015.
77. Mihalache, Robert-Marius, "Hierocratic Aspects Related to the Legation of Archbishop Robert of Esztergom to Cumania", în *Transylvanian Review*, vol. XXIII, no. 1, 2014.
78. Mihalache, Robert-Marius, "Historical-Economic Aspects Pertaining to the Bishopric of Transylvania As Reflected in the Pontifical Tithe Register (1332–1337)" în *Transylvanian Review*, vol. XXVII, no. 2, 2018.
79. Mihalache, Robert-Marius, "The Institution of the Papal Legation (12th-14th Centuries). Historical and Historiographical Benchmarks", în *Transylvanian Review*, vol. XXVIII, No. 2, 2019
80. Mihalache, Robert-Marius, "The Holy See's Intervention in the Struggle for the Occupation of the Hungarian Throne (1290-1310)", în *Transylvanian Review*, vol. XX, Supplement No. 2, 2011.
81. Millet, Hélène, "Qu'est-ce que la papauté avignonnaise?", în *Lusitania Sacra*, nr. 22, 2010.
82. Montaubin, Pascal, "L'opposition des clercs et des laïcs du royaume de France à la centralisation pontificale. L'exemple de la politique *Bénéficiale* (1225-1303)", în *Studien und Dokumente zur Gallia Pontificia*, nr. 7, 2012.

83. Montaubin, Pascal, "Les conciles de la monarchie pontificale (1049-1312) : des conciles sans drame?", în *La dramatique conciliaire de l'Antiquité à Vatican II*, Guillaume Cuchet, Charles Mériaux (ed.), Lille, Presses du Septentrion, 2019.
84. Napiórkowski, Stanislaw, "Saint Francois dans les pays slaves, en hongrie et en lituanie", în Servus Gieben (coord.), *Francesco d'Assisi nella storia secoli XIII-XV, atti del primo convegno di studi per l'VIII centenario della nascita di S. Francesco, 1182-1982*, Roma, Istituto storico dei cappuccini, 1983.
85. Năsturel, Petre Ș., "La partition de la Métropole de Hongrovalachie", în *Buletinul Bibliotecii Române. Studii și documente românești*. Vol. VI (X). Serie nouă, 1977-1978.
86. Neagu, Mihai Răzvan, "Considerații privind diecezele catolice create de papii de la Avignon în exteriorul Carpaților", în *Tyrageția*, vol. VIII (XXIII), nr. 2, 2014.
87. Norwich, John Julius, „Le Invasioni Barbariche, il Papato e i Comuni (476-1377)”, în *Storia D'Italia Illustrata*, Milton Gendel (ed.), Rizzoli Editore, Milano, 1966.
88. Oanță, Marius, "Episcopia catolică de Severin în evul mediu mijlociu (1238-1502)", în Iosif Ionel Toma, Alin Cristian Scridon, Viorel Dorel Cherciu (editori), *Istorie și cultură în Banat*, Timișoara, Editura Waldpress, 2014.
89. Oberlander-Târnoveanu, Ernest, "Începutul prezenței tătarilor în zona gurilor Dunării în lumina documentelor numismatice", în Tahsin Gemil (ed.), *Tătarii în istorie și în lume*, București, Editura Kriterion, 2003
90. Onciul, Dimitrie, "Tradiția istorică în chestiunea originilor române", în *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice*, seria II, tom XXIX, 1907.
91. Oța, Silviu, "Domenii ale pecenegilor și cumanilor în Banatul istoric", în *Studii de Istorie a Banatului*, nr. XXVI-XXVII, 2002-2003.
92. Oța, Silviu, "Morminte bogomile din sudul Banatului (secolele XII-XV)", în *Arheologia Medievală*, an II, 1998.
93. Oța, Silviu, "Populații nomade de stepă din Banat (secolele XI-XIV). Pecenegii și cumanii", în Ionel Câdea, Valeriu Sîrbu, Marian Neagu (ed.), *Prinos lui Petre Diaconu la 80 de ani*, Brăila, Editura Istros, 2004.
94. Oța, Silviu, "The Cuman society on the Banat Territory (13th-14th centuries)", în Valeriu Sîrbu, Ionel Câdea (ed.), *The Thracians and Their Neighbours in Antiquity. Studia in Honorem Valerii Sîrbu*, Brăila, Editura Istros, 2010.

95. Pâclișanu, Zenovie, "Ungaria și acțiunea catolică în Orient", în *Revista Istorică română*, nr. 14, fasc. 2, București, 1944.
96. Pall, Francisc, "Românii în părțile sătmărene (ținutul Medieș) în lumina unor documente din 1377", în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie*, an XII, 1969.
97. Panaitescu, Petre P., "Din istoria luptei pentru independența Moldovei în veacul al XIV-lea. Primele lupte pentru independență ale Țărilor Române", în *Studii. Revistă de Istorie*, an IX, nr. 4, 1956.
98. Papacostea, Șerban, "Triumful luptei pentru neatârnare: întemeierea Moldovei și consolidarea statelor feudale românești", în Nicolae Stoicesu (coord.), *Constituirea statelor feudale românești*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1980, p. 186.
99. Papacostea, Șerban, "Întemeiere și descălecat în tradiția istorică a Țării Românești", în *Studii și Materiale de Istorie Medie*, vol. 19, 2001.
100. Petkov, Kiril, "From Schismatic to Fellow Christians: East Central European Religious Attitudes Towards the Orthodox Balkans (1354-1572)", în *Mediaevistik*, Vol. 8, 1995.
101. Pop, Ioan-Aurel, "Politica îndreptată împotriva *schismaticilor* din Transilvania și Părțile Vestice în secolul al XIV-lea", în Sorin Sipoș et alii, *Politici imperiale în estul și vestul spațiului românesc*, Oradea/Chișinău, 2010,
102. Pop, Ioan-Aurel, "Disputa pentru Țara Hațegului dintre voievozii români și regii ungari ai secolului XIII", în Cristian Luca, Ionel Câdea (editori), *Studia Varia in honorem Ștefan Ștefănescu Octogenarii*, Brăila, Editura Academiei Române, 2009.
103. Pop, Ioan-Aurel, "Observații privitoare la structura etnică și confesională a Ungariei medievale (secolele IX-XIV)", în Dan Berindei, *Istoria României: pagini transilvane*, Cluj-Napoca, Editura Fundația Culturală Română, 1994.
104. Pop, Ioan-Aurel, "Church and State in Eastern Europe During the Fourteenth Century. Why the Romanians Remained in the Orthodox Area", în *East European Quarterly*, an XXIX, nr. 3, 1995.
105. Porcescu, Scarlat, Scarlat Porcescu, "Iosif, cel dintâi mitropolit cunoscut al Moldovei", în *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, nr. 3-4, an XL, 1964.

106. Prioteasa, Elena Dana, "The Holy Kings in Medieval Orthodox Churches of Transylvania", în *Ars Transsilvaniae*, tom XIX, 2009.
107. Rábik, Vladimír, "The never carried out plans of the Roman Empire to divide the Kingdom of Hungary after the death of the Arpad dynasty", în *Slovak Studies. Rivista dell'istituto storico slovacco di Roma*, an 3, nr. 1-2, 2017.
108. Richard, Jean, "L'Extrême-Orient légendaire au Moyen Âge: Roi David et Prêtre Jean", în *Annales d'Ethiopie*, vol. 2, 1957.
109. Rocquain de Courtemblay, Félix, "Philippe le Bel et la bulle Auscultati filii", în *Bibliothèque de l'école des chartes*, tome 44, 1883.
110. Rojas, Francisco Juan Martínez, "Las relaciones entre la curia pontificia de Avinón y la diócesis de Jaén a lo largo del siglo XIV", în *Boletín del Instituto de Estudios Giennenses*, nr. 175, 2000.
111. Rosetti, Radu, "Despre unguri și episcopiile catolice din Moldova", în *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice*, seria II, tom XXVII, București, 1905.
112. Rusu, Adrian A., "Românii din Regatul Ungariei și cetățile medievale (Privire specială asupra secolelor XIII–XIV)", în *Mediaevalia Transilvanica*, 7–8, nr. 1–2, 2003–2004.
113. Rusu, Adrian Andrei, "Lia Bătrâna, Adrian Bătrâna, Biserica „Sfântul Nicolae” din Rădăuți. Cercetări arheologice și interpretări istorice asupra începuturilor Țării Moldovei, Piatra Neamț, Editura Constantin Matasă, 2012, 519 p. + 16 pl (recenzie)", în *Annales universitatis Apulensis, series Historica*, nr. 17/II, 2013.
114. Ryan, James D., "Christian Wives of Mongol Khans: Tartar Queens and Missionary Expectations in Asia", în *Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain & Ireland*, series 3, an 8, nr. 3, 1998.
115. Sághy, Marianne, "Dévotions diplomatiques: Le pèlerinage de la reine-mère Élisabeth Piast a Rome", în *La Diplomatie des États Angevins aux XIII-e et XIV-e siècles*, Zoltán Kordé, István Petrovics (coord.), Accademia d'Ungheria in Roma, Roma-Szeged, 2010.
116. Sălăgean, Tudor, "Transylvania against Charles Robert: Voivode Ladislaus Kán and his Position in the contest for the Hungarian Crown (1301-1310)", în Zoltán Kordé,

- István Petrovics (ed.), *La Diplomatie des États Angevins aux XIII-e et XIV-e siècles*, Accademia d'Ungheria in Roma, Roma-Szeged, 2010.
117. Šanjek, Franjo, "Les <<chretiennes bosniaques>> et le mouvement cathare au Moyen Age", în *Revue de l'histoire des religions*, tom 182, nr. 2, 1972.
118. Simon, Alexandru, "Moldova între Vilnius și Moscova. Anii trecerii de la Roma la Constantinopol (1386-1389)", în *Studia Universitatis Babeș Bolyai. Historia*, an XLVIII, 2003.
119. Sinor, Denis, "The Mongols in the West", în *Journal of Asian History*, Vol. 33, No. 1, 1999.
120. Solomon, Flavius, "Domnie și Biserică în Țara Moldovei în a doua jumătate a secolului XIV. Implicații haliciene", în *Anuarul Institutului de Istorie A. D. Xenopol*, nr. XXXII, 1995.
121. Ștefănescu, Ștefan, "<Întemeierea> Moldovei în istoriografia românească", în *Studii. Revistă de Istorie*, nr. 6, an XII, 1959.
122. Ștefănuță, Tudor, "Dreptul la apel către Sfântul Scaun, al instituțiilor ecleziastice din Transilvania, în secolul al XIII-lea", în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai Iurisprudentia*, nr. 1, 2018.
123. Štulrajterová, Katarína, "The Non-alienation Clause in the Hungarian and English Coronation Oaths: An Unjustified Papal Assumption?", în *Bulletin of Medieval Canon Law, New Series*, vol. 29, 2011.
124. Sykora, Jan, "Poziția internațională a Moldovei în timpul lui Lațcu: luptă pentru independență și afirmare pe plan extern", în *Revista de Istorie*, tom 29, nr. 8, 1976.
125. Szántó, Richárd, "Diplomatic Correspondence between Edward III and Louis the Great", în *La Diplomatie des États Angevins aux XIII-e et XIV-e siècles*, Zoltán Kordé, István Petrovics (coord.), Accademia d'Ungheria in Roma, Roma-Szeged, 2010.
126. Tăutul, Aloisie Ludovic, "Uniri cu Roma în cursul istoriei românești", în *Bună vestire, organ de zidire creștină*, an XIV, nr. 1, vol. I, 1975.
127. Tăutul, Aloisie, "Țara Oașului, românească de secole. Cinci documente cu privire la vechimea românilor din Țara Oașului", în *Bună vestire. Organ de zidire creștinească*, nr XVI, 1975

128. Terdik, Szilveszter, "A magyar szent királyok ábrázolásai román orthodox templomokban", în Terézia Kerny (ed.), *Szent Imre 1000 éve. Tanulmányok Szent Imre tiszteletére születésének ezredik évfordulója alkalmából. 1000 Jahre heiliger Emmerich. Beiträge zu Ehren des heiligen Emmerich anlässlich seines 1000. Geburtstages*, Székesfehérvár, MTA Művészettörténeti Kutatóintézet, 2007.
129. Théry, Julien, "Le triomphe de la théocratie pontificale du III-e concile du Latran au pontificat de Boniface VIII (1179-1303)", în *Structures et dynamiques religieuses dans les sociétés de l'Occident latin (1179-1449)*, Marie-Madeleine de Cevins et Jean-Michel Matz (ed.), Presses Universitaires de Rennes, Rennes, 2010.
130. Tôrres, Moisés Romanazzi "Hierocracia em Tempos de Radicalidade: Bonifácio VIII e seus Hierocratas", în *Anais do VIII Encontro Internacional de Estudos Medievais: as múltiplas expressões da Idade Média: Filosofia, Letras, Artes, História e Direito*, vol. II, Abrem, Cuiabá, 2011.
131. Tringli, István, "Le contee in Ungheria nel periodo degli Angio", în *L'Ungheria angioina*, Enikő Csukovits (ed.), Viella, Roma, 2013.
132. Tugearu, Liana, "Biserica mănăstirii Râmeț", în Vasile Drăguț (coord.), *Repertoriul picturilor murale medievale din România (sec. XIV-1450)*, partea I, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1985.
133. Turcuș, Șerban, "Fondarea Prepoziturii sașilor ca proiect transilvan al Sfântului Scaun", în *Anuarul Institutului de Istorie George Barițiu din Cluj-Napoca. Series Historica*, tom XLIX, 2010.
134. Turcuș, Șerban, "Prima mărturie despre etnonimul "român" (1314)", în *Cele Trei Crișuri*, an I (serie nouă), nr. 7-9, 2000.
135. Turcuș, Șerban, "Unirea ecleziastică a armenilor din prepozitura Sibiului (Tălmăciu) în secolul al XIV-lea, sau despre un mister ecclesial transilvan", în *Anuarul Institutului de Istorie George Barițiu din Cluj-Napoca. Series Historica*, tom LV, 2016.
136. Wilks, Michael, „Legislator divinus-humanus: The medieval pope as sovereign”, în *Papauté, monachisme et théories politiques, Vol. I - Le pouvoir et l'institution ecclésiastique*, Pierre Guichard, Marie-Thérèse Lorcin, Jean-Michel Poisson et Michel Rubellin (ed.), Presses universitaires de Lyon, Lyon, 1994.

137. Zdan, Michael B., "The Dependence of Halich-Volyn' Rus' on the Golden Horde", în *Slavonic and East European Review*, vol. 35, nr. 85, 1957.
138. Zsoldos, Attila, "Province e oligarchi. La crisi del potere reale ungherese far il XIII e il XIV secolo", în *L'Ungheria angioina*, Enikő Csukovits (ed.), Viella, Roma, 2013.

Electronci sources

- of Bergamo, Bonagratia, *A Tract on the Poverty of Christ and the Apostles, passim*; http://individual.utoronto.ca/jwrobinson/translations/bonagratia_de-paupertate.pdf, vizualizat în 20 februarie 2020.

- Schmieder, Felician, *Nota sectam maometricam atterendam a tartaris et christianis: The Mongols as non-believing apocalyptic friends around the year 1260*, în "Journal of Millennial Studies", vol. 1/1, Frankfurt, Germania, 1998 – accesat la 01.03.2016 pe pagina www.mille.org/publications/summer98/fschmieder.pdf